

КОРЕЛЯЦІЙНІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ МІЖ ДОВЖИНОЮ КОЛОСУ І ЕЛЕМЕНТАМИ ПРОДУКТИВНОСТІ У СОРТІВ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ РІЗНИХ ГРУП СТИГЛОСТІ

Лозінський М.В., канд. с.-г. наук

Устинова Г.Л., аспірант

Білоцерківський національний аграрний університет

E-mail: ustinovaGL@ukr.net

Важливою маркерною ознакою пшениці є довжина колоса головного стебла прояв якої обумовлений генотипом у взаємодії з навколишнім середовищем.

Проводячи оцінку і добори за елементами структури урожайності, в практичній селекційній роботі, важливо знати і вміло використовувати наявні кореляційні взаємозв'язки.

Дослідження проводили у 2017-2018 рр. в умовах дослідного поля НВЦ Білоцерківського НАУ. Матеріалом досліджень були сорти пшениці м'якої озимої, що відносяться до різних груп стиглості. Ранньостиглі: Білоцерківська напівкарликова; Миронівська рання; Кольчуга; Знахідка одеська; середньоранні – Чорнява, Золотоколоса, Лісова пісня, Щедра нива; середньостиглі – Миронівська 61, Антонівка, Столична, Єдність, Відрада; середньопізні – Пивна, Добірна, Вдала. Вищеперераховані сорти залучені нами до гібридизації у 45 комбінаціях схрещування.

Метою досліджень було встановлення у батьківських форм кореляційних взаємозв'язків між довжиною колосу і кількістю колосків, кількістю зерен та їх масою.

Ступінь взаємодії кореляційних зв'язків визначали за результатами біометричного аналізу 25 рослин, відібраних у фазу повної стиглості, в трикратній повтореності. При встановленні сили зв'язку між досліджуваними ознаками користувалися запропонованою Ю.Л. Гужовим і співробітниками (1987 р.) шкалою: $r < 0,3$ – зв'язок між ознаками слабкий; $0,3 < r < 0,5$ – помірний; $0,5 < r < 0,7$ – значний; $0,7 < r < 0,9$ – сильний; $r > 0,9$ – дуже сильний, близький до функціонального.

Нами встановлено, що між довжиною колосу і кількістю колосків відмічений позитивний кореляційний зв'язок від помірного до значного і сильного ($r=0,452\dots0,793$) у 2017 р. і ($r=0,383\dots0,805$) у 2018 р. Середня кореляція по досліді між цими ознаками була значною $r=0,658$ у 2017 р. і $r=0,597$ у 2018 р. Аналізуючи кореляційні взаємозв'язки, в роки досліджень по групах стиглості, слід відмітити, що найбільш тісний, на рівні значного ($r=0,664\dots0,679$) відмічений у середньоранніх сортів. Серед 16 досліджуваних сортів лише середньоранній сорт Чорнява у 2017 і 2018 рр. мав кореляцію між довжиною колоса і кількістю колосків на рівні сильної $r=0,716\dots0,762$. У десяти сортів взаємозв'язок між ознаками характеризувався як значний і сильний.

Між довжиною колоса і кількістю зерен кореляційний зв'язок знаходився на рівні $r=0,435\dots0,833$ у 2017 р. і $r=0,404\dots0,731$ у 2018 р., за середнього показника за роки експерименту $r=0,578$. Серед чотирьох груп стиглості вищими коефіцієнтами кореляції між досліджуваними ознаками, характеризувалися середньоранні сорти. При цьому середні коефіцієнти кореляції по сортах цієї групи в роки досліджень були на рівні $r=0,685$. Стабільно високі кореляційні взаємозв'язки ($r=0,707$ і $r=0,686$) в роки досліджень, між довжиною колоса і кількістю зерен, відмічені нами лише в сорту Чорнява. Дев'ять сортів, у роки досліджень, мали кореляцію на рівні значної і сильної.

На рівні помірного, значного і сильного характеризувався кореляційний зв'язок довжини головного колосу з масою зерна з колосу, за середнього показника по досліді на рівні $r=0,572$ у 2017 р. і $r=0,558$ у 2018 р. Нами відмічено, що середньоранні сорти мали в роки досліджень більш тісніші, в порівнянні з іншими групами стиглості, взаємозв'язки між досліджуваними ознаками. На рівні значної відмічені кореляції у дев'яти сортів.

Нами встановлено, що кореляційні взаємозв'язки між довжиною головного колосу і кількістю колосків, кількістю зерен та їх масою змінюються залежно від гідротермічних умов і досліджуваних генотипів.